

CLEMENS WISSE

**Het dilemma
van de boerenzoon**

ABCOUDE

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK

Het is windstil en een enkele vogel laat door de melodieuze klanken van zijn fluitconcert al merken dat hij, ondanks het vroege uur, zijn territorium tegen ongewenste indringers wil verdedigen. Het moedeloze ‘hop! hop!’ steekt wat schrill af tegen het vrolijke geluid van deze vroege vogel. Kors Neuteboom haalt de koeien op om gemolken te worden. Hij is nog te slaperig om te kunnen genieten van deze prachtige ochtend. Al vele jaren is hij knecht op de Wilgenhoeve, die als een bolwerk van macht en welvaart in de weidse polder de eerste stralen van de opkomende zon opvangt. Hoge wilgen, waaraan geen blad beweegt, omringen de kapitale hoeve met de voorname woning en de lange stal. De hooiberg erachter maakt het rustieke plaatje compleet. Maar Kors heeft niet veel oog voor al het schoons dat hem omringt. Daarvoor maakt hij zich te veel zorgen om de situatie op de hoeve. De oude meid die, net als hijzelf, al vele jaren op

de hoeve is, kwakkelt steeds meer met haar gezondheid en tot overmaat van ramp is nu ook de nog jonge boerin ziek geworden. Niet zomaar een griepje, want de dokter keek bij zijn laatste bezoek nogal bedenkelijk.

‘Goeiemorgen, Kors,’ bromt Koos Oosterveen als hij in de bocht komt en zijn knecht helpt bij het vastzetten van de koeien. Het zijn routinehandelingen waarbij woorden overbodig zijn. Dat geldt ook voor het melken. Nadat de boer van de Wilgenhoeve de poten van zijn eerste koe met het spantouw heeft vastgebonden, schuift hij het eenpotige melkblok onder zijn achterste, klemt de melkemer tussen zijn knieën, bevochtigt de spenen met een straaltje melk dat hij in de palm van zijn hand spuit en begint te melken. Dan drukt hij zijn vette pet tegen het warme koeienlijf en laat zijn gedachten de vrije loop. Hij vraagt zich af waar hij alle narigheid aan verdient heeft. Pastoor Van Rooyen kan dan wel zeggen dat Onze-Lieve-Heer kracht naar kruis geeft, maar hij vindt dat hij het wel erg zwaar te verduren heeft. De meeste zorgen heeft hij om zijn zieke vrouw. Dat de oude meid, Kee Pronk, ziek is, ziet hij eerder als een last. Hij neemt het haar bijna kwalijk dat ze uitgere-

kend nu ook ziek moet zijn. Hij beschouwt het oude mens eigenlijk als een blok aan zijn been, maar als hij er in die geest over durft te spreken, vindt hij zijn vrouw en dochters op zijn weg. Natuurlijk begrijpt hij best dat de oude meid bepaalde rechten heeft doordat zij al zo lang op de hoeve dient. Evenals zijn knecht Kors Neuteboom, is Kee door zijn ouders aangenomen en ze werken beiden al zo'n veertig jaar op de Wilgenhoeve. 'Ze hoort bij het meubilair', zeggen de mensen, maar dat wil niet zeggen dat zij er recht op heeft tot het bittere einde op de hoeve gehandhaafd te worden. Op dat punt is hij het niet eens met zijn vrouw. Als het voor Kee geldt, zou het ook voor Kors moeten gelden, maar er is toch geen enkele baas, of hij nou boer is of fabrieksdirecteur, die alle oude knechten of meiden aanhoudt. Dat is toch lariekoek! Als Kee opgeknapt is, moet er elders een plek voor haar gevonden worden. Koos is lid van de armenzorg en het kerkbestuur en hij stort zijn bijdragen in de armenkas. Daaruit moet de oude meid een bijdrage krijgen om de laatste jaren in haar eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. Hij wil een jonge kracht op de hoeve, want zijn oudste dochter Lien kan, ze-

ker nu haar moeder ook al ziek is, niet alles in haar eentje. Bet Neuteboom, de vrouw van de knecht, springt af en toe bij, maar die loopt krom van de reumatiek en kan niet veel meer. Hij maakt zich kwaad als hij eraan denkt dat hij nu al tegen de mening van vrouw en dochters moet opboksen. Hij weet wel dat een boerin over het vrouwelijke personeel gaat, maar ze moet niet te kleinzielig zijn. Een boerderij is geen bejaardentehuis. Het is al erg genoeg dat de boerin, die een zwakke gezondheid heeft, zelf vaak in de lappenmand zit.

Zuchtend leegt Koos de volle emmer door de teems in de gereedstaande melkbus en schuift onder zijn volgende koe. De gedachte aan de zorgwekkende situatie op de hoeve laat hem niet los. Een boerin met een zwakke gezondheid is echt een groot probleem. Sterk is Trui nooit geweest, maar de laatste tijd gaat ze wel hard achteruit. Hij kan zich de dag waarop zijn vader zaliger hem opdroeg bij de grote boer Doornbos op de koffie te gaan, om het met dochter Truitje eens te worden, nog goed herinneren. Veel vrouwenvlees had hij nog niet aan zijn lijf en Truitje Doornbos kon hem ook nauwelijks opwinden. Wel was hij het met vader eens dat het een goede partij

was en dus werden Truitje en hij het eens.

De verkeringstijd was eigenlijk een sleur, want ze waren zeker geen tortelduifjes, zoals je dat tegenwoordig wel met de jongelui ziet. Vader had gezegd dat ze het eens moesten zien te worden en dat werden ze ook, maar meer ook niet. De jongelui van tegenwoordig hebben vaak hun mond vol over liefde en dat soort flauwekul, maar hij weet niet wat dat is. Natuurlijk waardeert hij Trui. Als ze zich goed voelt is het een goede boerin en een beste moeder voor de kinderen. Daarin is hij zeker niet teleurgesteld, nadat hij achttien jaar geleden met haar trouwde. Wel is het jammer dat ze geen zoon hebben. Eerst werd een jaar na hun trouwen Lientje geboren. Toen Trui voor de tweede keer in verwachting was hoopte hij op een jongen, maar het werd weer een meisje. En na Gonnie volgde enkele jaren later Aaltje.

Hij kan zich nog goed herinneren dat hij erg teleurgesteld was, maar de teleurstelling sloeg om in schrik, want na de zware bevaling zweefde Trui enkele dagen tussen leven en dood. Ze haalde het net, maar de dokter adviseerde van verdere kinderen af te zien en dus ging zijn huwelijksleven er niet op voor-

uit. Dat kwam ook doordat Trui na die zware bevalling bleef kwakkelen en eigenlijk is er sedertdien niet veel veranderd. Het is halen en brengen, zeggen ze in de streek of erger: ze is ziek of onderweg, maar 'krakende wagens lopen het langst' wordt niet gehoord, want Trui is mager en bleek en ze ziet er daardoor ouder uit dan ze in werkelijkheid is. Een groot verschil met hemzelf, want van hem wordt altijd beweerd dat hij er erg jong uitziet.

'Hoe is het nou met de vrouw, Koos?' verbreekt Kors het gepieker van de geplaagde boer.

'Niet best, Kors. Het is net een ziekenhuis nu ook Kee al te bed ligt. Je moet Bet maar vragen nog even te komen helpen, want Lien staat er nu alleen voor.'

'Zal ik doen, Koos.' Het ligt Kors op de tong te zeggen dat zijn eigen Bet er ook niet zo best aan toe is, want ondanks het mooie voorjaarsweer heeft ze voortdurend last van haar reumatiek, maar hij doet het niet. Hij wil het ook niet, want zijn baas heeft zorgen genoeg. Dat vindt-ie naar voor hem. Al voor zijn baas' geboorte was hij knecht op de Wilgenhoeve en hij heeft Koos, als zoontje van de boer die

hem enkele jaren daarvoor aannam, zien opgroeien. Een levendig ventje was het en als kleuter kwam hij vaak aandribbelen om te spelen met zijn eigen zoontje van ongeveer dezelfde leeftijd. In gedachten ziet hij hem nog met een tevreden trek op zijn ronde gezichtje zitten zuigen op de babbelaar die hij van Bet gekregen had. Nu is datzelfde ventje zijn baas en die zit in de narigheid. Trui is een best vrouwtje, maar voor een gezonde kerel als Koos is dat niet voldoende. Hij had een gezonde en sterke boerendochter moeten trouwen, maar rijke boeren kijken eerst naar de centen en dan vinden ze de rest bijzaak. Toen hij zijn eigen Betje trouwde was dat uit liefde. Ze hadden geen van beiden een cent te maken, dus hoefden ze zich daar ook niet druk om te maken. Enfin, laat hij zelf ook maar ophouden met piekeren, want daar schiet niemand iets mee op. Als het melkgerei is opgeborgen gaat hij eerst maar boterhammen eten bij Betje.

Thuis bij zijn eigen daggeldershuisje schopt Kors zijn klompen uit en hij zet ze op het rekje in het portaal voor de huisdeur. Bet heeft er een hekel aan als hij met zijn vuile klompen

in huis komt. Het is een huisje zoals er tientallen in de streek bij de boerenhoeven staan. Gratis wonen vormt meestal onderdeel van de overeenkomst die tussen de knecht en de boer gesloten is. Een mondelinge overeenkomst, want in het kleine dorp aan de Lage Wiede zijn de boeren niet zo vlot met de pen. Het is al een oud huisje, maar het ziet er, vooral met dit zonnige voorjaarsweer, vriendelijk en goed onderhouden uit. Binnen liggen enkele biezenmatten op de vloer en Bet heeft, met de hulp van een van haar getrouwde dochters, gordijnen voor de ramen genaaid. Het is er gezellig en knus en de oudjes zijn nog steeds gek op elkaar.

‘Zo, ben je daar, jongen? Mooi weertje, hè?’ Bet begroet haar man en is ondertussen bedrijvig in de weer met het ontbijt.

‘Ja, over het weer hebben we niet te klagen, Betje. Als het zo zonnig blijft, krijg je misschien wat minder last van je reumatiek.’

‘Ik help het je hopen, Kors,’ zucht Bet en terwijl ze bij haar man aan tafel schuift, vraagt ze of zijn melk niet te heet is.

‘Dan blaas ik wel,’ lacht Kors om het bezorgde gezicht van zijn vrouw. Hij drinkt graag warme melk bij zijn boterhammen en

Bet is na meer dan veertig jaren huwelijk van elke wens van haar man op de hoogte. Het zijn overigens bescheiden wensen, want een vetpot zijn ze niet gewend. Toch zijn ze best tevreden, want als vaste knecht op de Wilgenhoeve heeft Kors altijd een vast inkomen gehad en dat kan niet iedereen zeggen.

‘Hoe gaat het met Truitje?’ wil Bet weten en dan vertelt Kors wat hij van de boer gehoord heeft. ‘Och, de stakker,’ zucht Bet.

‘En Kee gaat ook achteruit.’

‘Nee toch! Dan staat Lien er alleen voor,’ concludeert Bet.

‘Precies! En daarom vraagt Koos of jij kunt komen helpen.’

‘Ik? Heb je dan niet gezegd dat ik weer zo’n last van mijn reumatiek heb?’

‘Nee, het lag wel op mijn tong om het te zeggen, maar die knul heeft het al zo moeilijk. Kun je de pijn niet nog een keertje verbijten?’

‘Jij hebt makkelijk praten, Kors. Jij voelt niet wat ik voel.’

‘Zal ik dan maar zeggen dat het niet gaat?’

‘Nee, laat maar, ik probeer het wel, want ik wil ze toch ook niet in de steek laten. Maar als Kee ziek blijft, moeten ze maar een jonge